Oheinen artikkeli on median hyödynnettävissä Neurologipäivistä uutisoinnin yhteydessä torstaista 29.10.2026 klo 9.30 alkaen.

Työikäisten muistiongelmat on otettava vakavasti

Työsuoritusten heikentymisen syynä saattaa stressin sijasta olla alkava Alzheimerin tauti. Toistuvasta unohtelusta ja uuden oppimisen vaikeuksista kärsivän työntekijän on hyvä hakeutua tutkimuksiin viivyttelemättä.

Teksti: Pekka Karppinen, Neurologipäivien tiedottaja

Alzheimerin tauti voi alkaa jo työiässä. Kaikista muistisairauksista viitisen prosenttia alkaa alle 65-vuotiaana. Suomessa muistisairauteen sairastuu vuosittain arviolta 600 työikäistä ihmistä, ja noin joka toisella heistä kyse on Alzheimerin taudista. Alzheimerin tauti on yleisin muistisairaus niin iäkkäillä kuin työikäisilläkin.

Valtaosa Alzheimerin tautiin sairastuneista on iäkkäitä. Sairaus voi kuitenkin alkaa myös nuoremmalla iällä, harvinaisissa tapauksissa jo nelikymppisenä. Mitä nuorempana Alzheimerin tauti alkaa, sitä suurempi merkitys perinnöllisillä tekijöillä voi olla. Suurin osa työiässä sairastuneista on kuitenkin jo täyttänyt 60 vuotta.

Lähimuistin vaikeudet, toistuva unohtelu ja uusien asioiden oppimisen vaikeudet ovat Alzheimerin taudin tavallisimpia ensioireita. Henkilö ei esimerkiksi muista toisten kanssa käymiään keskusteluja tai sovittuja tapaamisia, ja sama toistuu päivästä toiseen.

”Henkilö saattaa toistella ja kysellä samoja asioita samankin keskustelun aikana muistamatta lainkaan, että niistä juuri puhuttiin”, neurologian dosentti ja erikoislääkäri **Johanna Krüger** Oulun yliopistosta ja Oulun yliopistollisesta sairaalasta kuvailee.

Uuden oppimisen ongelmat ilmenevät työikäisellä usein juuri työelämässä. Uuden tietokoneohjelman tai puhelimen käytön tai muun uuden asian opettelu voi muuttua selvästi aiempaa hankalammaksi. Uusi asia ei tahdo jäädä mieleen toistuvasta harjoittelusta huolimatta.

Työikäisellä Alzheimerin tauti voi alkuvaiheessa ilmetä myös hahmottamisen tai oman toiminnan ohjauksen vaikeuksina. Henkilö voi esimerkiksi eksyä aiemmin tutuissa paikoissa, tai hänen voi olla vaikea löytää kohteeseen, johon hän on menossa.

”Töissä Alzheimerin tauti voi näkyä myös siten, että työtehtävien suunnittelu ja organisointi sekä päätöksenteko hankaloituvat. Työt eivät suju niin kuin ennen.”

Oireisiin monta mahdollista selitystä

Ongelmia ei useinkaan ensimmäisenä huomaa sairastunut itse, vaan hänen läheisensä tai työkaverinsa. Jos muistisairaudesta herää perusteltu epäily, sitä on syytä lähteä selvittämään viivyttelemättä.

Työterveyshuollossa tai terveysasemalla kartoitetaan aluksi oireet ja niiden vaikutus työ- ja toimintakykyyn huolellisella haastattelulla. Mukaan vastaanotolle on hyvä pyytää henkilön hyvin

tunteva ihminen, joka osaa kertoa lähipiirin tekemistä havainnoista. Perusterveydenhuollossa ensioireet kartoittaa usein muistihoitaja tai muistikoordinaattori.

Jo selvitystyön alkuvaiheessa tulisi tehdä muistilaboratoriokokeet, joilla poissuljetaan mahdollisia muita syitä muistiongelmien taustalla. Niitä voivat olla esimerkiksi kilpirauhasen vajaatoiminta, B12-vitamiinin puutos tai muistiin heikentävästi vaikuttava lääkitys. Ongelmia saattavat selittää tai voimistaa myös työstressi tai -uupumus, masennus, unihäiriöt tai päihteiden käyttö.

Seuraavaksi henkilön tiedonkäsittelytoimintoja ja muistia arvioidaan laaja-alaisin testein, työterveyshuollossa yleensä työterveyspsykologin tai neuropsykologin tekemillä tutkimuksilla.

Jos jatkotutkimukset todetaan tarpeellisiksi, henkilö lähetetään jatkotutkimuksiin neurologian erikoislääkärille. Viimeistään neurologian poliklinikalla tehdään laajempi neuropsykologinen tutkimus ja aivojen magneettikuvaus. Jatkotutkimusten perusteella voidaan ottaa kantaa myös henkilön työkykyyn.

”Alzheimerin taudin diagnoosin varmistamiseksi tulee osoittaa sairauteen liittyvä biologinen tautiprosessi. Tämä voidaan tehdä esimerkiksi aivo-selkäydinnestenäytteestä tutkittavien Alzheimerin taudin biomarkkereiden avulla. Diagnoosi perustuu kuitenkin kokonaisuuteen, eikä yksittäiseen tutkimustulokseen”, Krüger kertoo.

Muistisairaudet jäävuoren huippu

Kyselytutkimusten mukaan joka viides suomalainen työikäinen on kokenut muistiongelmia. Kuitenkin vain ani harvalla heistä todetaan muistisairaus – koetut ongelmat selittyvät useammin muilla syillä, esimerkiksi uniongelmilla tai liiallisella alkoholinkäytöllä. Oireisiin pitää silti suhtautua vakavasti ja niiden syyt selvittää huolellisesti.

”Työikäisten muistisairaudet saattavat jäädä alkuvaiheessa tunnistamatta, koska oireiden ajatellaan helposti liittyvän stressiin tai masennukseen.”

Oikea-aikainen tutkimuksiin hakeutuminen on tärkeää, jotta voidaan aloittaa asianmukainen hoito ja tarjota tukea ja tietoa potilaalle ja hänen läheisilleen. Alzheimerin tautiin on olemassa oireenmukaisia lääkityksiä, joilla oireita voidaan lievittää. Uusilla biologisilla lääkehoidoilla pystytään hidastamaan taudin etenemistä, mutta Suomessa niitä on toistaiseksi saatavilla vasta yksityisellä puolella.

”Varhainen diagnoosi mahdollistaa oikea-aikaiset hoidot, ja uudet hoidot ovat tehokkaimmillaan vain sairauden alkuvaiheessa. Siksi työikäisten muistisairauksien tunnistaminen on nyt tärkeämpää kuin koskaan aikaisemmin”, Johanna Krüger painottaa.

Kun oireille on saatu selitys, sairastunutta ja hänen läheisiään pystytään tukemaan mahdollisimman hyvin. Oikean tiedon varassa voidaan suunnitella tulevaisuutta ja miettiä, millaisiin muutoksiin on hyvä varautua.

Johanna Krüger esitelmöi aiheesta Työikäisen potilaan Alzheimerin tautiepäilyn selvittäminen Neurologipäivillä 29.10.2026.